

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	Výtvarná výchova
Vzdelávacia oblasť	Umenie a kultúra
Časový rozsah výučby podľa i-ŠVP + i-ŠkVP	1 + 0 hod týždenne, ročne 33 vyučovacích hod
Ročník	ôsmy
Škola	Základná škola Lehnice
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Názov ŠkVP	Inovovaný ŠkVP pre nižšie stredné vzdelávanie ISCED2 na ZŠ Lehnice
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom i-ŠVP pre príslušný predmet.

Dostupné na: http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/vytvarna-vychova_nsv_2014.pdf

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Výtvarná výchova je predmet, na ktorom žiaci prostredníctvom výtvarných činností spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení (kresby, maľby, plastiky, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu). Všetky ostatné didaktické formy ako používanie učebnice, edukačných materiálov, premietanie filmov a podobne sú len doplnkovými aktivitami (v rámci motivácie alebo následných ukážok, diskusií).

Ťažiskom je práca žiakov s výtvarnými materiálmi, technikami a nástrojmi (od ceruzky až po fotoaparát a počítač). Zahŕňa tvorbu od vymyslenia nápadu (čo chcú žiaci vytvoriť), cez nachádzanie formy (ako to vyjadriť), až po realizáciu (schopnosť previesť nápad a formu v materiáli prostredníctvom výtvarnej techniky). Prostredníctvom tohto procesu sa jednak zvyšuje gramotnosť žiakov – schopnosť rozumieť vizuálnym znakom na základe vlastnej skúsenosti, jednak sú uvádzaní do znalosti rôznych foriem súčasnej vizuálnej kultúry i kultúrnej tradície. Žiaci touto formou získavajú dôležité kompetencie porozumenia reklame, filmu a videu, dizajnu, architektúre; fotografiám obrazom a objektom, ktoré ich obklopujú a vytvárajú ich „obraz sveta“.

HLAVNÝ CIEĽ PREDMETU

Žiaci sú prostredníctvom aktívnych činností uvádzaní do vizuálnej kultúry a komunikácie – na úrovni poznania i vlastného vyjadrovania.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- ✚ spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení – výtvarného umenia, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu, rozumejú im a získavajú základnú gramotnosť v ich používaní,
- ✚ rozvíjajú si pozorovacie schopnosti, schopnosti reagovať na vizuálne podnety a výtvarne ich spracovávať,
- ✚ rozvíjajú tvorbu vlastných myšlienkových konceptov a ich formálnu a technickú realizáciu,
- ✚ spoznávajú a slovne pomenujú (výraz), formu, námet umeleckých diel a svoj zážitok z nich výtvarne interpretujú,
- ✚ poznávajú vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce smery moderného a súčasného umenia a historické slohy,

- ✚ osvojujú si primerané kultúrne postoje, názory a hodnotové kritériá; cez zážitky aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel sú uvádzaní do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradícii a na úrovni aktuálneho myslenia a interpretácie.

KOMPETENCIE

Učebné osnovy podporujú medzi predmetové väzby. Zapájajú citovosť, afektivitu a expresivitu, ktoré sú vo vzťahu s kognitívnymi, humanitnými predmetmi a inými druhmi umenia.

Prehľad výchovných a vzdelávacích stratégií:

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti):

Vo výtvarnej výchove je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka a vedomosti o výtvarnom umení je podporená vizuálnymi materiálmi (DVD, knihy, časopisy).

Formálne zručnosti

Žiak dokáže

- zvládnuť základy proporčnej stavby zobrazovaného predmetu (výška, šírka, pomer hlavných častí)
- vybrať časť videnej skutočnosti za účelom zobrazenia – záber, rám, pohľad, charakteristický tvar
- hrať sa s jednoduchými animačnými trikmi, kamuflážou a napodobeninou (trik, kulisa, maskovanie, mimikry)
- vytvárať formálne série y jedného motívu a jednoduché variácie
- vyjadriť sa základnými technickými postupmi kreslenia, maľovania, jednoduchých grafických techník, fotografovania, priestorového vytvárania objektu, plastiky a skulptúry
- vytvoriť základný rozvrh architektonického tvaru a priestoru, jednoduchého dizajnerskeho návrhu
- tvorivo využiť vybrané médiá, vyjadrovacie prostriedky, nástroje a techniky
- vedieť komponovať a štylizovať
- vedieť spracovať charakteristické podnety z prostredia svojej obce (regiónu)
- spracovať charakteristické podnety rôznych tendencií umenia 20.storočia až po súčasnosť (umenie performancie, happenig)
- spracovávať podnety z iných predmetov (literatúra, hudba)

Technické zručnosti

Žiak zvládne

- narábanie s rôznymi nástrojmi (ceruzka, štetec, pero, fixy, uhlík, drevko, rydlo, nožnice, šablóna, špachtľa, valček, a pod.)
- kresliť prostredníctvom linky a šrafovania, tieňovania
- technické základy usporiadania a miešania farieb na palete i obraze, vyfarbovať tvar, plochu pomocou štetcového rukopisu(šrafúra, pointilizmus, roztieranie, zapúšťanie)
- konštrukčno-technické úlohy s materiálmi (krčenie, zohýbanie, trhanie, strihanie, skladanie, vrstvenie a pod.) spájanie materiálov v koláži a asambláži (vkládanie, lepenie, viazanie, spínanie, drôtovanie a pod.)
- techniku konštrukcie vonkajšieho tvaru – balenie(paketáž), obliepanie, obväzovanie, odrôtovanie
- jednoduché techniky otláčania (frotáž, dekalk, monotypia, papierorez, sádrorez, linorez a pod.)
- základy modelovania predmetných tvarov, otláčania do modelovacej hmoty a jednoduchého odlievania reliéfu do sadry
- techniku skladania a spájania priestorových tvarov do asambláží
- základné operácie na počítači (zásady strihania videa), prácu s digitálnym fotoaparátom (fotografovanie portrétov), prácu s kamerou (filmové žánre, zostrihy klipov...)

Mentálne spôsobilosti

Žiak dokáže:

- odôvodniť výber časti alebo prvkov zobrazovanej skutočnosti (čo zobraziť) alebo čo je zaujímavé – nezaujímavé, dôležité – nepodstatné
- chápať niektoré spôsoby notácie (mapa, partitúra, plán) ako výtvarný spôsob vyjadrovania skutočnosti

- vnímať a analyticky porovnávať charakter okolitej krajiny, svojej obce, svojho bydliska s inými typmi krajín a architektur, uvedomiť si špecifiká svojho kultúrneho a fyzického prostredia
- uvedomovať si možnosti výtvarného vyjadrovania niektorých podnetov prírodovedy (premeny látok, váhy, zmeny skupenstva, magnetizmu, páky) geometrie (tvarov, povrchov, línií, bodov, obsahov), matematiky (počtu, množín, odčítania, násobenia, delenia)
- pokúšať sa o charakterizáciu seba samého, o vyjadrenie svojich typických znakov, o vlastnú ikonografiu, logo, značku, erb

Postoje

Hlavnou kompetenciou je tvorivý prístup – žiak je vedený k autentickému riešeniu a k formovaniu estetického a hodnotiaceho názoru. Prevažuje propozičné a konvergentné myslenie:

- otvorenosť voči experimentovaniu s farbou, hmotou, tvarom, technikou, postupom, motívom a témou
- otvorenosť voči hľadaniu analógií (tvarových, materiálových, výrazových)
- spontánne výtvarné riešenia
- náklonnosť k uvedenému hľadaniu vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém, grafických stereotypov na základe fantázie a vlastného názoru
- tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných
- aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia, jeho poznávanie a pretváranie
- vyjadriť a vyhodnotiť štýl ľudí, ktorých obdivuje (vzor) a porovnať ich so svojím štýlom
- hľadať vlastné cesty sebayjadrenia, budovať vlastný vkus a imidž
- spolupracovať pri realizácii vlastných konceptov a zosúladiť ich s ponímaním iných žiakov

Z uvedeného vyplýva, že kľúčové kompetencie sa rozvíjajú nasledovným spôsobom:

Komunikatívne a sociálno interakčné spôsobilosti

- tvorba vhodných a komunikatívnych verbálnych a neverbálnych vyjadrení
- využívanie ustálených významov vo výtvarnom prejave
- využívanie informačných a komunikačných prostriedkov
- používanie neverbálneho vyjadrovania ako prostriedok vytvárania vzťahov

Interpersonálne a intrapersonálne spôsobilosti

- pozorovanie
- experiment
- diskusia
- práca s textom i obrazom
- reprodukcia
- sebaopoznávanie

Schopnosť tvorivo riešiť problémy

- vytváranie myšlienkových schém
- vyhľadávanie podobných a odlišných znakov
- kritické myslenie

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<p>Výtvarné vyjadrovacie prostriedky (2h)</p> <p>Transformácia vybraného motívu do niekoľkých tvarových štýlov. Např. geometrizácia, znejasnenie, vyskladanie z iných tvarov, redukcia na obrys, vyjadrenie linkou, bodmi, vyjadrenie plasticity.</p> <p>Možnosti zobrazovania videného sveta (4h)</p> <p>Zobrazovanie výrazu tváre. Karikatúra podľa fotografických portrétov</p>	<p>Žiak na konci 8.ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>Štylizovať motív.</p> <p>Zobraziť charakteristický výraz rôznych emócií prostredníctvom portréту (karikatúry)</p>

<p>(pozn.prepojené s tematickým radom podnety fotografie).</p> <p>Subjektívne transformovanie videnej reality, nadsadenie, štylizácia foriem umocňujúca výraz. Expresionistické portréty, výrazové hlavy.</p> <p>Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia (2h) Umenie inštalácie: inštalácia (alebo konkrétny priestor z konkrétnych predmetov, z vytvorených rekvizít, z prírodnín, fotofokumentácia. Umenie performancie a happeningu: performance (samostatná symbolika gesta, postoja, pohybu), happening (skupinový, napr. zorganizovaný nevšedný zážitok).</p> <p>Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia (2h) Barokové umenie (barokové maliarstvo, sochárstvo, architektúra, odievanie, typografia....) Výtvarné reakcie žiakov na vybraný barokový artefakt.</p> <p>Škola v galérii (2h) Umenie v galérii, rozdiel medzi múzeom umenia a výstavou. Krátka slovná (písomná) reflexia (recenzia) výstavy alebo virtuálnej galérie, časopisy o súčasnom umení, dizajne, architektúre.</p> <p>Podnety architektúry (4h) Interiér a exteriér (špecifiká a vzájomné vzťahy). Výraz a funkcie vnútorného a vonkajšieho priestoru. Tvaroslovie a materiály. Návrh vnútorného a vonkajšieho usporiadania vybraného typu architektúry.</p> <p>Podnety fotografie (2h) Fotografovanie portrétu (osvetlenie, výraz, formát, výrez, profil, trištvrte profil, en face, nadhľad, podhľad.) Portrétna fotografia. (pozn. prepojenie s tematickým celkom zobrazovanie skutočnosti).</p> <p>Podnety videa a filmu (2h) Video a film- spoločné znaky, rozdiely, žánre filmu (dokument, komédia, horor, detektívka, sci.fi, seriál....) Charakteristické znaky jednotlivých žánrov, napodobenie vybraného žánru (napr. na úrovni scenára, storybordu, krátkeho videa), alebo zostrih klipu z ukážky vybraných žánrov.</p>	<p>Vymenovať podstatné znaky umenia inštalácie.</p> <p>Previesť performanciu na vlastnú tému.</p> <p>Rozpoznať typické znaky barokového maliarstva, sochárstva a architektúry.</p> <p>Diskutovať o videnej výstave, alebo prehliadke virtuálneho múzea na internete.</p> <p>Rozlíšiť funkcie a výraz interiéru a exteriéru.</p> <p>Navrhnuť vonkajší a vnútorný priestor ľubovoľnej stavby.</p> <p>Rozlišovať rôzne spôsoby komponovania portrétu.</p> <p>Rozlišovať základné filmové žánre.</p>
--	--

<p>(pozn. možnosť prepojenia s tematickým celkom elektronické médiá).</p> <p>Elektronické médiá (2h) Zostrih-montáž z častí (krátkych ukážok) filmov (napr.z portálu youtube) alebo vlastných videozáberov. Strihanie, výber častí, spájanie, inštalácia zvuku, výber hudby/zvuku, ruchu k danej scéne, spájanie obrazu a zvuku v počítačovom programe. <i>(pozn.možnosť prepojenia s tematickým celkom podnety filmu a videa)</i></p> <p>Podnety dizajnu (2 h) Reklama, vybraná forma reklamného dizajnu: návrh /plagát, reklamný nápis, banner, billboard, svetelná reklama, reklamný predmet....), návrh a zalomenie reklamného sloganu, textu, plagátu (billboardu)- vzťah obrazu a textu. Reklama na vlastný produkt (napríklad výrobok,dizajn...)alebo akciu/ event/ koncert/športové podujatie/ školský večierok...Tvorba reklamnej kampane, reklamný dizajn. <i>(pozn. možnosť prepojenia s informatikou)</i></p> <p>Tradície a podnety remesiel (2h) Tradície a súčasnosť, charakteristické prvky (tradície, zvyky, slávnosti a jedlá...) vlastnej rodiny, sociálnej skupiny, charakteristické znaky svojho domova. Rodinné rituály, náboženské rituály, rituály vekových skupín, školské a triedne rituály, subkultúry. <i>(pozn. možnosť prepojiť s tematickým celkom: podnety moderného a súčasného výtvarného umenia- performancia, happening)</i></p> <p>Synestetické podnety (2h) Hmatové pocity, vnímanie kvality povrchu: teplo - chlad, hladkosť - drsnosť, vlhkosť - suchosť, mäkkosť - tvrdosť, slizkosť... vnímanie tvaru: hranatý - zaoblený, tupý - ostrý, jednoduchý - zložitý... Vnímanie váhy, veľkosti, dotyku, bolesti, pohybu..., vyjadrenie hmatového pocitu (performačné, farebné, tvarové, prostredníctvom symbolu, motívu alebo subjektívne abstraktného zobrazenia)</p> <p>Podnety poznávania sveta (3h) Výtvarné vyjadrenie matematických úkonov (sčítanie, odčítanie, násobenia, delenie...) náhrada čísel tvarmi, farbami, grafickými prvkami, zobrazeniami motívov. Variácie, kombinácie, transformácie, rady a série vybraných prvkov, plynulé a pretržité, rastúce, klesajúce....</p>	<p>Poznať zásady strihania videa.</p> <p>Zhotoviť jednoduchý reklamný produkt</p> <p>Objasniť zámery reklamy.</p> <p>Poznať tradície svojho prostredia.</p> <p>Výtvarne interpretovať typický podnet svojho sociálneho (rodinného) prostredia.</p> <p>Výtvarne interpretovať hmatové pocity.</p> <p>Nachádzať analógie medzi matematikou a výtvarným vyjadrovaním, kompozíciou.</p>
--	---

Tvorba a príprava, realizácia celoškolského projektu (2h) Projekt podľa zvolenej ročníkovej témy.	Výtvarne zareagovať na témy dejepisu a zemepisu, ďalších predmetov. Spolupracovať pri tvorbe celoškolského projektu, využívať medzi predmetové vzťahy, prezentovať výsledky svojej práce.
---	--

HODNOTENIE PREDMETU

Žiaci sú hodnotení podľa Metodických pokynov č.22/2011- R na hodnotenie žiakov ZŠ.

Predmet je klasifikovaný.

Špecifikom výchovy prostredníctvom výtvarných činností a výtvarného vyjadrovania je, že sa v rámci jej procesu očakáva vlastný prístup žiaka k aplikácii techník, nástrojových a koordinačných zručností, ale najmä v oblasti vytvárania svojich osobných symbolických reprezentácií skutočnosti.

VYV na ZŠ je predmet, ktorý sa nenapĺňa realizáciou požadovaného programu, ale v ktorých je tento program len východiskom k samostatnému výtvarnému vyjadrovaniu sa žiaka v smere aktívnej otvorenosti voči interpretáciám a vyjadrovaniu sveta a seba, orientovať žiaka k tvorivému prístupu, či v rámci seba vyjadrovania, alebo riešenia zadaných úloh.

Hodnotenie má v prvom rade funkciu pozitívne motivovať žiaka a usmerniť jeho osobnostný vývoj. Tu musí učiteľ brať ohľad na jeho schopnosti, nadanie, ambície a vkus. Pri hodnotení žiaka má prednosť porovnávanie jeho výkonu s jeho predchádzajúcimi výkonmi a s nastavenými kritériami pre porovnávanie s výkonmi iných žiakov. Až v druhom rade je teda hodnotenie porovnaním v rámci skupiny žiakov. Toto porovnanie má mať najmä výchovný charakter. Pri zohľadnení osobitosti každého žiaka poskytuje obraz o rozvrstvení škály kvality prístupu, výkonu, poznania, schopnosti zaujať stanovisko a výsledku činnosti v porovnaní medzi jednotlivými žiakmi. Nehodnotíme teda len výsledok činnosti, ale celý proces a prístup žiaka v rámci tohto procesu.

Forma hodnotenia

Ťažiskovou formou hodnotenia je osobný rozhovor so žiakom, v ktorom učiteľ žiakovi poskytne citlivú, veku primeranú, analyticky podloženú spätnú väzbu o rôznych aspektoch jeho činnosti, Vo vzájomnej komunikácii má žiak možnosť klásť otázky alebo zdôvodniť svoj prístup. Túto formu odporúčame príležitostne kombinovať aj so seba hodnotením žiaka.

Nevyhnutnou formou hodnotenia je aj škálovanie formou známok, porovnateľné so známokovaním, aké sa používa v iných predmetoch. Nie je nutné známkovať každú prácu a každý výkon žiaka. Je na voľbe učiteľa, ktoré úlohy bude hodnotiť, aby poskytli žiakovi i prostrediu dostatočný obraz o jeho kvalitách a vývoji. Odporúčame, aby žiak bol hodnotený z úloh v rámci rozličných metodických radov, aby bola vyváženosť výkonu žiaka, nakoľko môžu byť rozdiely vzhľadom na rôznorodosť záujmov a schopností žiakov.

Kritériá hodnotenia

Učiteľ má brať ohľad na to, že výtvarný prejav súvisí s fantáziou, seba projekciou, záujmami a intímnym svetom žiaka a že toto hľadisko sa bude prejavovať aj v jeho riešení výtvarných úloh iniciovaných učiteľom. Preto sa pri hodnotení musí vyvarovať paušálnych súdov a šablónovitých kritérií, ktoré by sa mohli necitlivo dotknúť osobnostného zamerania žiaka. Uprednostňujeme osobný, diferencovaný prístup. Predložené kritériá sú orientačné, učiteľovi poskytujú štruktúru analýzy jednotlivých hľadísk uplatniteľných na činnosť žiaka v rámci VYV. Výsledok výtvarných činností nie je jediným predmetom hodnotenia, ale učiteľ zvažuje všetky nižšie vymenované kritériá. Výsledok výtvarnej činnosti je síce dôležitý, u žiaka naň vzniká obyčajne citová väzba – spokojnosť dieťaťa s vlastným výkonom, čo ho následne motivuje pre ďalšiu výtvarnú prácu a udržiava jeho záujem o seba vyjadrovanie. Je teda potrebné, aby učiteľ k nemu zaujímal stanovisko. Okrem neho treba hodnotiť, a niekedy aj uprednostniť, proces výtvarných činností, pretože práve v rámci tohto procesu dochádza k formácii osobnosti žiaka a k získavaniu kompetencií – k napĺňaniu cieľov VYV.

Kritériá hodnotenia sú vypracované v súlade s ročníkovými kompetenciami a je potrebné, aby učiteľ pri hodnotení mal tieto kompetencie a ich postupné dosahovanie na zreteli.

Učiteľ u žiaka hodnotí, primerane veku:

a/ priebeh vytvárania postojov:

- prístup k činnostiam z hľadiska tvorivosti, t. j. uplatnenie vlastných inovatívnych nápadov a vlastného zamerania pri realizácii edukačnej úlohy
- otvorenosť voči experimentovaniu, skúšanie iných, svojských riešení
- cieľavedomosť riešení

- záujem o činnosť v rámci edukačných úloh a prípravy pomôcok
- schopnosť spolupracovať
- schopnosť zaujímať stanoviská k výsledkom svojej práce a práce spolužiakov

b/ priebeh získavania zručností a spôsobilostí

- technické zručnosti – ovládanie požadovaných nástrojov, materiálov a technických operácií s nimi
- formálne zručnosti – vyjadrovanie sa prostredníctvom výtvarného jazyka
- mentálne spôsobilosti na úrovni rozvoja vnímania a prežívania
- mentálne spôsobilosti na úrovni rozvoja predstavivosti a fantázie
- mentálne spôsobilosti na úrovni myslenia

c/ priebeh získavania vedomostí

- znalosti oblastí vizuálnej kultúry a výtvarného umenia súvisiacich s preberanými edukačnými úlohami
- pochopenie výtvarného diela a schopnosť interpretovať ho
- znalosť materiálov, techník, médií a procesov ich používania

d/ schopnosť realizácie výsledného artefaktu**Orientačný opis kritérií vo vzťahu ku škále hodnotenia VYV v 5. – 9. roč. ZŠ:**

Výborný - žiak spĺňa kritériá na vynikajúcej úrovni, je iniciatívny a tvorivý vo výtvarnom vyjadrovaní, uplatňuje vlastné nápady, je otvorený voči novým podnetom a experimentovaniu. Žiak dokáže vyjadriť veku primerané postoje v oblasti vizuálnej kultúry, ovláda zručnosti podľa požiadaviek ročníkových kompetencií na vynikajúcej úrovni, preukazuje veku primerané mentálne spôsobilosti na úrovni vnímania, prežívania, fantázie, predstavivosti, žiak dokáže veku primerane pomenúvať a interpretovať svoje zážitky a ich výsledky, žiak preukazuje vedomosti z oblasti vizuálnej kultúry primerané edukačným úlohám, žiak dokáže rešpektovať vlastný tvorivý výsledok a je tolerantný voči tvorivým prejavom, názorom a vkusu iných, žiak zrealizoval artefakt primerane svojmu veku a schopnostiam

Chváľitebný - žiak v podstate spĺňa kritériá 1. stupňa hodnotenia ale je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý

Dobry - žiak realizuje edukačné úlohy primerane, chýba mu iniciatívnosť, tvorivosť, tolerancia, nerozširuje svoju flexibilitu, neosvojuje si nové vyjadrovacie prostriedky, podlieha predsudkom a stereotypom

Dostatočný - žiak realizuje edukačné úlohy na nízkej úrovni, bez vlastného vkladu, s ťažkosťami aplikuje získané zručnosti a poznatky v nových oblastiach

Nedostatočný - žiak nespĺňa kritériá, nemá záujem o výtvarné aktivity, neguje vyučovací proces, neodporúčame používať stupeň nedostatočný pri hodnotení.

Hodnotiaci stupnica:

percentá	známka
100–90%	1
89–75%	2
74–50%	3
49–30%	4
29– 0%	5

Vypracovala: Mgr. Jarmila Kolářová 9/2018

Schválila riaditeľka ZŠ PaedDr. Jarmila Hanidžiarová

dňa 3.9.2018